

ОСТАННІ ТЕНДЕНЦІЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Олександр Лисак
Партнер EQUITY

Тарас Пошиванюк
Партнер EQUITY

Протягом 2018 року юридична спільнота звикала до життя за «новими» процесуальними кодексами. Повного оновлення зазнали Господарський, Цивільний процесуальні кодекси України, а також Кодекс адміністративного судочинства України, але Кримінальний процесуальний кодекс

України, на відміну від інших процесуальних законів, не зазнав таких докорінних змін.

Тож, півтора року достатньо для того, щоб «підбити» певні проміжні підсумки застосування новел процесуального законодавства.

В даній публікації ми проаналізуємо практику застосування норм кримінального процесуального законодавства в поєднанні з правозастосовною діяльністю суддів.

Слід зауважити, що «останніми» суттєвими новелами Кримінального процесуального кодексу України в нашому розумінні є, так звані, «Поправки Лозового» (офіційна назва – ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування») та «Закон стоп маски-шоу» (офіційна назва - Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів»).

Ми усі пам'ятаємо, як керівники та речники правоохоронних органів наперебій стверджували, «...що все розвалиться восени...», «...колапс станеться вже в середині літа...». Отже, за судженнями слідчих та прокурорів апокаліпсис в кримінальному процесі мав наступити рівно рік тому.

Що ж так стурбувало правоохоронців? Найбільше нарікань викликала норма щодо скорочення процесуальних строків досудового розслідування (2 місяці – у кримінальному провадженні

щодо кримінального проступку; 3 місяці – у кримінальному провадженні щодо злочину невеликої або середньої тяжкості; 6 місяців – у кримінальному провадженні щодо тяжкого або особливо тяжкого злочину. Також було скорочено строки досудового розслідування після оголошення особи повідомлення про підозру).

Звичайно, такі суттєві часові обмеження боляче «ударили» по усім органам досудового розслідування, адже ні для кого не секрет, що до прийняття «Поправок Лозового» кримінальні провадження могли розслідуватися роками. Таким чином, правоохоронцям вдавалося «тримати в тонусі» як громадян, так і бізнес-структури, які зазнавали кримінального переслідування.

Однак, протягом другої половини 2018 року, після ухвалення згаданого вище Закону, досить значна кількість кримінальних справ була закрита слідчими або прокурорами на стадії досудового розслідування або направлена до суду для розгляду по суті.

При цьому, матеріали переданих до суду кримінальних справ у зв'язку із суттєвими порушеннями процесуального закону при збиранні доказів та відсутності належної доказової бази не витримують критики під час судового розгляду. Як наслідок – спостерігаємо тенденцію щодо збільшення кількості виправдувальних вироків.

Проте і в цьому випадку слідчі знайшли для себе вихід із ситуації. Так, з метою «підвішування» справи на невизначений період, слідчі направляють запити в порядку міжнародного співробітництва або призначають судові експертизи

та зупиняють провадження до моменту отримання результатів таких процесуальних дій. Згідно сформованої практики, відповіді на міжнародні запити можна очікувати роками. При цьому, слідчі під час зупиненого провадження в повній мірі проводять необхідні їм слідчі та розшукові дії з метою збору доказів.

Ми рекомендуємо займати активну позицію при здійсненні захисту клієнтів і не очікувати коли буде відновлено кримінальне провадження, а навпаки намагатися пришвидшувати цей процес. Відповідно до актуальної практики, наявність постанови про зупинення провадження є вірною ознакою того, що кримінальне провадження є «сирим», не містить належної доказової бази та не готове для направлення до суду для розгляду по суті.

Крім того, слід враховувати, що у разі скасування судом постанови про зупинення кримінального провадження, строк, з дати винесення такої постанови до дати ухвалення судом, враховується до загальних процесуальних строків. Як наслідок, складається ситуація при якій кримінальне провадження взагалі має бути закритим у зв'язку зі спливом строків досудового розслідування.

Крім того, з метою уникнення необхідності застосування новел КПК України, слідчі намагаються «свіжі» кримінальні провадження одразу після внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань об'єднати з провадженнями, які були порушені до вступу в силу «Поправок Лозового». Таким чином, удається оминати вимоги КПК України. Наприклад, щодо необхідності продовження строків досудового розслідування чи призначення судових експертів

через слідчих суддів. У такий спосіб слідчі спрощують собі життя, адже положення, що містяться в «Поправках Лозового» не розповсюджуються на кримінальні провадження, які були порушені до набрання чинності згаданими вище поправками.

Водночас, на даний час має місце певне незрозуміння, які ж норми (старі чи змінені) необхідно застосовувати при продовженні строків досудового розслідування у провадженнях, які були порушені до вступу в силу «Поправок Лозового», та до яких були внесені нові епізоди після березня 2018 року. При цьому, таке незрозуміння поширилося на усіх учасників кримінального провадження, в тому числі, і на слідчих суддів.

В даному випадку, з метою усунення випадків неоднакового застосування норм законодавства, було б доречним надання Верховним Судом роз'яснень щодо застосування проблемних положень Кримінального процесуального кодексу України. Однак, як свідчить практика, касаційна інстанція не надто поспішає з такими роз'ясненнями, що суттєво ускладнює роботу як слідчих суддів, так і представників сторони захисту та обвинувачення.

Також увагу потрібно приділити судовій практиці, стосовно застосування норм Кримінального процесуального кодексу України про оскарження (скасування) повідомлення про підозру. Наразі це дуже актуальне питання, оскільки, після оголошення підозри, одне з перших питань від клієнтів, які змінили статус зі «свідка» на «підозрюваного»: «Коли ми подаємо скаргу на повідомлення про підозру?».

Можна з впевненістю констатувати, що на даний час вже сформу-

валася стійка судова практика. Так, безумовною підставою для скасування повідомлення про підозру є порушення порядку вручення та оголошення вказаного процесуального документу особі.

Як приклад наводимо ухвалу Київського районного суду м. Харкова від 21.05.2019 у справі № 640/15463/1. За скаргою захисника було скасовано повідомлення про підозру депутату Харківської міської ради у вчиненні злочину передбаченого ч. 1 ст. 111 КК України.

Судом було прийнято вказане рішення з підстав порушення порядку повідомлення спеціального суб'єкта про повідомлення у вчиненні злочину, передбаченого ст. 481 КПК України, та порядку направлення повідомлення про підозру, передбаченого ст. 135 КПК України що було підписано прокурором Харківської області та направлено поштою за відсутності доказів неможливості вручення вказаного повідомлення особисто депутату. Відповідно до змісту ст. 481 КПК України повідомлення про підозру депутату місцевої ради здійснюється Генеральним прокурором, його заступником, керівником регіональної прокуратури в межах його повноважень.

Іншим прикладом є вирок Дубенського міськрайонного суду Рівненської області від 08.01.2019 року у справі № 559/701/17, яким було виправдано адвоката за обвинуваченням у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 15 ч. 4 ст. 27 ч. 3 ст. 369 КК України.

Однією з найголовніших підстав прийняття вказаного рішення було порушення порядку повідомлення про підозру спеціального суб'єкта (адвоката) - повідомлення про підозру було винесено та підписано прокуро-

ром Рівненської області - старшим радником юстиції, а вручено слідчим органу досудового розслідування. Згідно вимог ст. 481 КПК України повідомлення про підозру адвокату здійснюється Генеральним прокурором, його заступником, керівником регі-

ональної прокуратури в межах його повноважень.

На завершення, хотілося б порекомендувати колегам-адвокатам в повній мірі використовувати арсенал процесуальних дій та прийомів, які надає нам чинний Кримінальний процесуальний ко-

декс України для здійснення захисту прав та інтересів клієнтів. Слід завжди пам'ятати, що саме ми з Вами формуємо судову практику, а підвалини захисту в суді закладаються саме на стадії досудового розслідування завдяки нашим активним діям. ■

ЕКСПЕРТНИЙ ПАРТНЕР ФОРУМУ ААУ З КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ «ЗОЛОТИЙ ДЮК»

EQUITY

EQUITY – українська юридична компанія, яка надає юридичні послуги в основних практиках для найбільших українських та іноземних компаній.

Команда EQUITY – це провідні експерти в судовій практиці, а також у сфері банківського та фінансового права, виконавчого провадження, корпоративного

права, реструктуризації та банкрутства, кримінального права та оподаткування.

Однією з переваг компанії EQUITY є наявність високопрофесійної команди адвокатів – експертів з питань кримінального права у сфері господарської та службової діяльності («white collar crimes»).

З моменту заснування компанії у 2002 році, юристи компанії накопичили безпрецедентний досвід захисту клієнтів в ході кримінального провадження.

<http://equity.law/>

ВІДБУЛОСЬ ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ ААУ ЗІ СПАДКОВОГО ПРАВА ТА ПЛАНУВАННЯ

2 5 квітня 2019 р. під керівництвом Олександра Онуфрієнка, партнера юридичної фірми Asters відбулось перше засідання Комітету ААУ зі спадкового права та планування.

Його учасники обговорили концепцію діяльності Комітету та орієнтовний План роботи Комітету на 2019 р. Після обговорення були ухвалені рішення про затверджен-

ня Концепції та Плану роботи, про доцільність створення робочих органів Комітету.

Також було ухвалено рішення про проведення наступного засі-

дання «Секретний заповіт». Голові Комітету було доручено провести організаційну роботу по проведенню засідання та по залученню фахівців Міністерства Юстиції та нотаріату до участі в засіданні.

Приєднуйтеся до діяльності комітету та слідкуйте за нашими анонсами! ■

